

Claus Dahm–Uwe Lobbedey–Gerd Weisgerber, *Der Altenberg. Bergwerk und Siedlung aus dem 13. Jahrhundert im Siegerland*. Denkmalpflege und Forschung in Westfalen, Bd. 34 (2 Bände), Bonn 1998.

Středověká těžba drahých kovů, dříve známá především z písemných pramenů, se v posledních desetiletích stala ve střední Evropě významným předmětem archeologických výzkumů. První velké a komplexní výzkumy takto zaměřené začaly na Altenbergu u Müsen. Nejdříve, od roku 1963, zde pracovali laičtí archeologové a potom až do roku 1980 v nich pokračoval Zemský památkový úřad Westfalen-Lippe a Německé hornické muzeum v Bochumi. Po publikaci čtených předběžných zpráv vyšlo nyní celkové vyhodnocení výsledků výzkumů ve dvou bohatě vyobrazenými vypravených dílech, které kromě prací tří hlavních autorů obsahují příspěvky dalších specialistů. Žádný montánní historik se bez této publikace neobejde, ale i pro výzkum života ve středověku (např. stavba domů, řemeslo, keramika), bude tato publikace důležitá.

Altenberg je horský hřbet mezi Müsen (obec Hilchenbach) a Littfeld (obec Kreuztal) na němž se nacházejí pozůstatky hornické činnosti i sídliště, dobře srovnatelné se zaniklým hornickým městem na Treppenhaueru u Frankenbergu (Sasko). V prvním díle je po úvodu, dějinách výzkumu a topografii podrobná zpráva o objevené situaci. U domů se jednalo jako o nadzemní tak i zahloubené stavby. Zahloubené stavby byly obezděny a jsou označeny jako sklepy. Zůstává přitom otevřeno zda tyto stavby měly patro, nebo se jednalo o objekty, které odpovídají v Čechách a na Moravě často se vyskytujícím lokačním zemnicím.

Vedle výzkumu sídliště jsou velmi zajímavé výsledky výzkumy hornických poloh (pink) u nichž se podařilo získat poznatky o budování šachet v 13. stol.

Druhý díl pojednává o nálezích z Altenbergu. Na prvním místě stojí samozřejmě keramika, která je rozdělena do šestnácti skupin. Ukazuje se, že při jednom výpalu ve středověké keramické peci, která není srovnatelná s moderní elektrickou pecí, vznikaly nádoby velmi rozdílné barvy a tvrdosti. Práce obsahuje pojednání o kovových nálezích (barevné kovy, železo, rudy, struska), dřevu (především dřevěné uhlíky), textilu, kožených výrobcích, kameni (kamenné podložky i otloukače, mlýnský kámen, brousky) a skle. Pro archeology jsou velmi dobře využitelná vyobrazení (kresbná i fotografická), která ve velké míře umožňují studium analogií.

WOLFGANG SCHWABENICKY

Adriaan von Müller–Klara von Müller-Mučí (Hrsg.), *Neue Forschungsergebnisse vom Burgwall in Berlin-Spandau*. Berliner Beiträge zu Vor- und Frühgeschichte. Neue Folge, Band 9. Archäologisch-historische Forschungen in Spandau. Band 5. A4 220 stran, Berlin 1999.

Slovanské hradisko v Berlíně-Špandavě patří k málo lokalitám, jejichž archeologický výzkum je tak důkladně a systematicky zpracováván a publikován. K dosavadním čtyřem svazkům přibyl v roce 1999 již svazek pátý. Jsou v něm publikovány kromě nálezů archeologických zejména výsledky přírodovědných disciplín, zejména dendrochronologie, botaniky, mineralogie a analýzy kovových předmětů.

Úvodní příspěvek 5. svazku je od vedoucí výzkumu K. von Müller-Mučí. Obsahuje nálezovou zprávu o výsledcích výzkumu v letech 1991/1992 na parcele 23. K pozoruhodným objevům na této parcele patří nález řady dřevěných pilířů, jež byly součástí mostní konstrukce, datovaných na základě dendrochronologie k roku 1107/1108. K dalším nálezům v prostoru mostu patří kožené boty, pozlacené ostruhy a dvě pozlacené přezky. Tvar bot odpovídá nálezům ze skandinávského prostředí.

Zbraně a výstroj jezdce zpracoval iniciátor a dlouholetý vedoucí výzkumu slovanského hradiska ve Špandavě, Adriaan von Müller. Hodnota tohoto zpracování spočívá především ve spolehlivém datování jednotlivých artefaktů. Ze zbraní jsou v nálezích zastoupeny: kopí, šípky, sečné zbraně a sekyry. Z výstroje jezdce se jedná o puklice štítů, ostruhy, z výstroje koně uzdy a podkovy. Soubor šipek ze špandavského hradiska srovnává A. von Müller i se středoevropským prostředím podle klasifikace A. Ruttkaye. Tak např. listovitá šípka s tulejkou je v nálezích ze Špandavy nejstarší, tj. s datací do 8. až začátku 9. století. Nejstarší výskyt šípky s háčky je v 10. století. Tento typ je v nálezích i z dalších stoletích, tj. v 11. až 12.